

Hoeveel Flandrien was Gustaaf Deloor?

“Briek zal hij heten,” zei ik niet zonder trots tegen de gynaecologe. Tegen beter weten in weliswaar, want mijn zwangere vrouw had me al verzekerd dat de naam van onze toekomstige zoon stellig anders zou gaan luiden. De toon waarop die boodschap was gekomen, liet geen enkele mogelijkheid tot verdere illusies. Ik probeerde nog wel met ‘Albéric’, maar ook dit bleek al snel een verloren strijd. Briek en Albéric waren voor mijn vrouw simpelweg geen namen die in de 21e eeuw thuishoorden, laat staan voor haar bloedeigen zoon. Dus koesterde ik negen maanden lang de gedachte dat de vrucht zijn hele voorgeoortebestaan wél Briek mocht worden genoemd, een soort conceptnaam mét toewijding van Katrien.

“Naar Briek Schotte?” vroeg de gynaecologe met een minzame glimlach. Dat verraste me. Ze leek het type van klassevrouw dat haar vrije tijd vult met opera’s van Puccini en mondaine kunstrecepties, niet midden de volkse frietvetwalm van een Vlaamse kermiskoers.

“U kent Briek Schotte?”

“Uiteraard,” zei ze op een warme, breedlachse manier die je niet meteen verwacht in de sfeer van een dokterskabinet. “Mijn vader was beroepsrenner.”

Daar keek ik even – aangenaam – verrast van op, en de stilte die volgde werd enkel onderbroken door een diepe zucht van mijn vrouw naast me. Niet weer, hé...

Wel dus.

Een profrenner genaamd Deloor? Mijn interne harde wielerschijf werd bliksemsnel geactiveerd. Deze vrouw moest tweede helft de dertig zijn. Haar vader zou dus logischerwijs ergens in de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog door het profpeloton moeten zijn gefietst. Maar in mijn persoonlijke wielersarchieef kon ik niet direct een spoor van een Deloor terugvinden in die periode. Dus moest vader-beroepsrenner ofwel een anonieme meerrijder geweest zijn, ofwel werkte onze gynaecologe onder de naam van haar echtgenoot, dat kon natuurlijk ook. En dus begon ik te vissen.

“Euh, was uw vader een bekende beroepsrenner? Heeft hij ooit nog ‘iets groots of zo’ gewonnen?”

“Ja, dat mag je wel zeggen,” lachte dochterlief een beetje verlegen, maar toch met zweem van trots. “Mijn vader Gustaaf Deloor won de Vuelta in ’35 en ’36.”

Daar had ik even niet van terug, en weer viel er een stilte in het dokterskabinet. Een haast devote stilte deze keer. “Heu, de Vuelta, zoals in ‘de Ronde van Spanje’?”, vroeg ik ietwat knullig.

“Inderdaad, de Ronde van Spanje,” lachte de gynaecologe met een lach die ik ineens nog mooier vond dan daarvoor.

Twee keer de Vuelta winnen, dan ben je een grote. Een vedette... een kampioen! Maar een voor mij compleet onbekende kampioen, van wie de naam veilig was weggeborgen in de plooiën van de vooroorlogse wielergeschiedenis. En van wie ik nu ineens heel dringend meer wilde weten.

Uiteraard begon de zoektocht naar Gustaaf Deloor meteen bij thuiskomst middels Google, vragen op allerhande wielersport en andere digitale wegen. Maar wie écht op zoek wil gaan naar de grote namen van de vooroorlogse Vlaamse wielersport, gaat te rade in “Het Rijke Vlaamse Wielersport” van Karel van Wijnendaele. De peetvader van de Vlaamse wielersport schilderde in zijn magnum opus een veelkleurig

GUSTAVE DELOOR GAGNE AU SPRINT

L'arrivée du Tour des Flandres au velodrome de Langerbrugge, où Gustave Deloor (à droite), triompha de Vanderhaegen.

Het gezin Deloor vestigde zich in De Clinge, waar zoon Gustaaf op 24 juni 1913 het levenslicht zag. Het boerengat De Clinge ligt echter in de Vlaams-Nederlandse schemerzone, met grenspalen die het dorp in tweeën snijden. Zo woonde huisvriend Theo Middelkamp net aan de andere kant van de grenspalen. Waardoor hij in wiewerencyclopédieën kan worden terugge-

fresco van de betere vooroorlogse fietsheroïek. Een epos vol lyrische lofzangen over wilskrachtige kerels opgetrokken uit oude Vlaamse eik, halfgoden die afzagen als beesten maar toch doortraptten omdat ze wisten dat hun niet met Flandriense wilskracht behepte tegenstanders nog harder afzagen. Opgenomen worden in deze wiewerbijbel was ooit het criterium om in de adelstand van de Vlaamse wielersport verheven te worden. Van Flandrienschap dus.

Maar blijkbaar had de geestesvader der Flandriens het niet zo begrepen op Gustaaf Deloor. In 'Het Rijke Vlaamse Wiewerleven' komt in de vele epische wiewergevechten die staan beschreven niet één keer de naam Deloor voor. Of toch wel: die van Gustaafs oudere broer Alfons, die in 1938 Luik-Bastenaken-Luik won. Van Gustaaf Deloor echter geen spoor... Beantwoordde hij niet aan de van idealisme en wiewerflamingantisme overlopende clichés waarmee Van Wijnendaele zijn favoriete wiewerras bewierookte? Was hij niet het type van rauwe dwangarbeider van de weg? Was hij niet gekapt uit het steen waarmee Vlaamse standbeelden worden gemaakt? Was zijn ziel niet gestaald in de smidse der beproeving? Kortom: was Gustaaf Deloor niet Flandrien genoeg geweest voor Van Wijnendaele?

Aan zijn afkomst kan het in elk geval niet hebben gelegen. Flandriens werden bijna per definitie geboren in de onderste lagen van de toch al achtergestelde Vlaamse bevolking, en zagen de fiets veelal louter als een middel om te ontsnappen aan hun armzalige lotsbestemming. De Deloors waren ooit als Vlaams gastarbeidersgezin naar de Waalse Borinagestreek getrokken om er zich in de mijnbouw te laten uitbuiten. Mijnwerker lijkt me, naast de vertrouwde West-Vlaamse boerenafkomst, ook een solide basis te zijn voor authentiek Flandrienschap. Een veelbelovend begin dus. Vervolgens verliet de familie Deloor rond 1910 de Borinage en trok ze naar Oost-Vlaanderen. Helaas voor het gezin verhuisde ook de armoede mee. Voor de Flandriense identiteit van zoon Gustaaf was dat echter wederom prima.

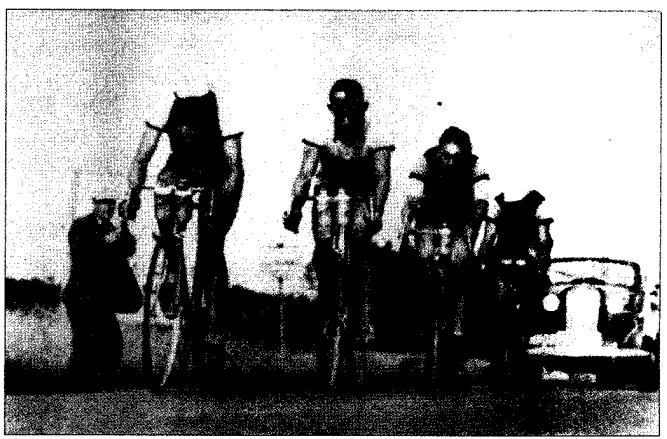
Of misschien was het juist die verhuis naar Oost-Vlaanderen waardoor 'Koarle' Van Wijnendaele in Gustaaf Deloor geen volle Flandrien zag?

vonden als de eerste Nederlandse wereldkampioen op de weg en eerste Nederlandse winnaar van een Touretappe. Maar Gustaaf Deloor dienen we geografisch wel degelijk te klasseren onder de 'Homo Flandriensis'.

Ook aan Gustaafs palmares kan het niet hebben gelegen. Eindwinnaar in 1935 en 1936 en zesvoudig ritwinnaar in de Ronde van Spanje, tweede in de Ronde van Zwitserland in 1936, ritwinnaar in de Tour de France in 1937, tweede in Luik-Bastenaken-Luik in datzelfde jaar, en nog een handvol overwinningen in het kleinere werk. Alles samen een palmares waarmee je thuis kunt komen.

Op die palmares had ook nog een wereldtitel moeten staan. Op het WK van 1936 in Bern lagen Deloor en tweevoudig Tourwinnaar Antonin Magne in de finale aan de kop. De rest was definitief op achterstand gereden, de winnaar zat vooraan. Deloor wist dat hij in de sprint sneller was dan de oude Magne. Maar in de laatste van de 31 rondes sloeg het noodlot ongenadig toe en reed hij lek. Weg wereldtitel, weg kers op de taart op het palmares van een van de betere renners van zijn generatie. Met een regenboogtrui in de kast was Gustaaf Deloor ongetwijfeld wél een apart hoofdstuk geworden in Van Wijnendaeles wiewerbijbel.

Naast lofzanger der Flandriens was 'Koarle' Van Wijnendaele ook op-

richter van hun natuurlijke habitat, de Ronde van Vlaanderen. Die was, net als het archetype der Flandriens, niet gebaat bij zachte lentezonnetjes. "De Ronde heeft slecht weer nodig," oerde Van Wijnendaele vanaf zijn kapittel in de krant Sportleven. "In regen, wind en slijk gedijt hij het best."

Weliswaar won Gustaaf Deloor in 1932 de Ronde van Vlaanderen bij de onafhankelijken, hij was echter een mooiweerijsder. Smeltende sneeuw, aan het stuur gevoren vingerkootjes, hagelbuien, het was duidelijk zijn ding niet. Hij verkoos loden hitte boven loodzware wolkenhemels, zuiderse mistralen boven gure noordwesters, stoffige gele zandwegels boven met knotwilgen omzoomde en met modder besmeurde kasseistroken. Maar ook liefhebbers van warmte en zomerzon kunnen over Flandriense volharding en pijntolerantie beschikken. In de Vuelta van 1936 was Deloor halfweg al zegezeker. Tot het noodlot toesloeg. "In de 11de etappe van Barcelona naar Zaragoza viel ik en blesseerde ik me aan mijn rug", herinnerde Deloor zich bijna een halve eeuw later in een interview voor *Coups de Pédales*. "In de volgende etappes kon ik me niet meer over mijn stuur buigen. Artsen en pijnstillers waren er niet. Wanneer ik bandbreuk leed, moesten ploegmaten Schepers en mijn broer Alfons helpen met de reparatie. Ik haalde Madrid als winnaar, maar bij thuiskomst in België stelde een specialist drie gebroken wervels vast. Dat heeft me twee maanden volledige platte rust zonder bewegen gekost." Veel geharder staal rijdt er de smidse der beproeving niet uit. Deloor was een taaie, *quod erat demonstrandum*.

Het moet vooral Deloors gebrek aan kerktorenmentaliteit geweest zijn die Van Wijnendaele aan Gustaaf niet lustte. Het begon nochtans veelbelovend. Klein Vlaams rennerke wint een paar kermiskoersen en werkt zich via een overwinning in de Ronde van Vlaanderen voor onafhankelijken op tot prof. Hij wint links en rechts nog wat, tot het een eerste keer fout gaat: Gustaaf Deloor gaat in 1933 in buitenlandse dienst rijden bij het Franse Dilecta-Wolber, iets wat in het bekrompen, kneuterige Vlaanderen van voor de oorlog *not done* was. Voetballers die in buitenlandse dienst gingen spelen, werden automatisch uit de nationale selectie geweerd, voor renners gold er een vergelijkbaar regime. Echte Flandriens reden na de finish in Koolskamp of Harelbeke meteen door naar moeder-de-vrouw, waar ze 's avonds aan de Leuvense stoof stoemp met worst aten. Vlaamse huurlingen in buitenlandse dienst vertrokken daarentegen naar exotische bestemmingen zoals Portugal of Catalonië, wat in de jaren dertig als Qatar of Curaçao moet hebben geklonken. Niet

het échte werk dus.

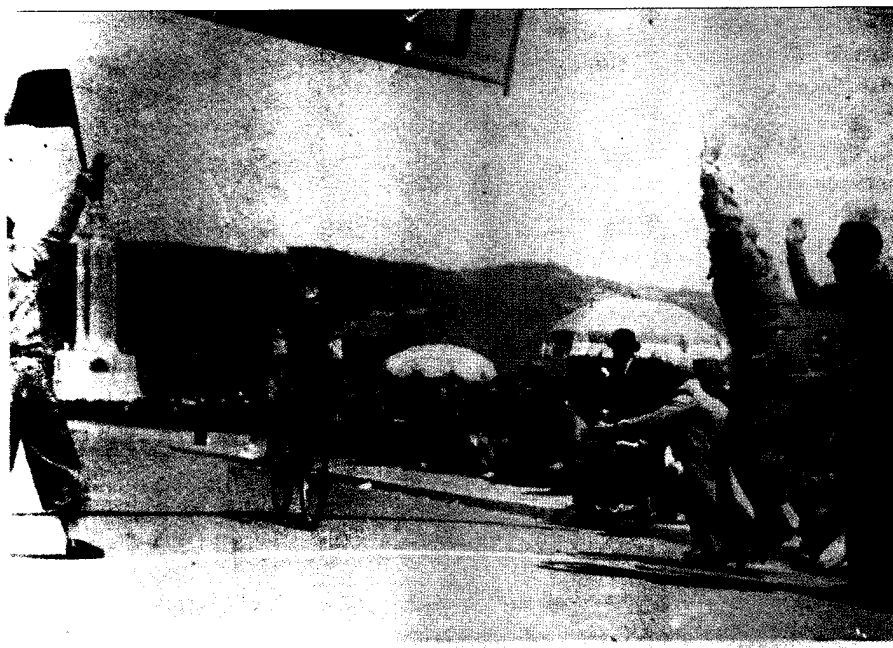
En dan waren er natuurlijk de vrouwen. Wielrennen werd in het vooroorlogse, godvrezende Vlaanderen door de kerk gepromoot 'ter be-teugeling van de zeden'. In elke parochie moest mijnheer pastoor een wielervereniging oprichten. Immers, wie een hele dag in het zadel had gezeten, hield 's avonds de handjes wel boven de lakens en liet de buurvrouw wel met rust. Althans, zo luidde de volkswijsheid. Maar paradoxaal genoeg waren uitgerekend profrenners in de jaren dertig wat Italiaanse voetballers of NBA-sterren vandaag zijn. In 'Mijn Leven' beschrijft Magic Johnson hoe het moeilijkste van het bestaan als profbasketballer was om niet in de lach te schieten wanneer je op de luchthaven afscheid nam van je vrouw om ergens te gaan spelen op verplaatsing. Alwaar hele hordes gewillige vrouwen steevast de ploeg in de hotellobby opwachttten.

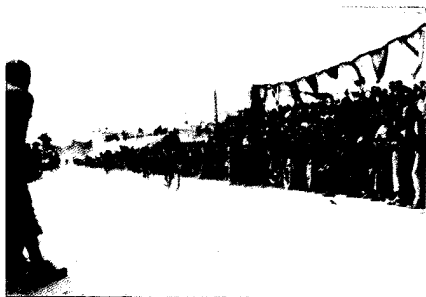
Of Gustaaf Deloor zijn lach moest inhouden wanneer hij op de trein naar Spanje stapte om er de Vuelta te gaan rijden, valt niet meer te achterhalen. Maar Deloor was een mooie renner, een *pédaleur de charme*. Geen bonkige stoemper met de karaktertrekken van een knotwilg à la Schotte. Hij lag goed bij het andere geslacht. Hierover zei zijn dochtergynaecologe ooit tijdens een van de consults van mijn zwangere vrouw: "Ik zou wel eens als een vlieg hebben willen meereizen op zijn buitenlandse trips, met al die vrouwen..."

Het past niet in het dwingende keurslijf van de traditionele Flandrien. Gillende pubergrietjes horen bij postmoderne sportidolen als Tom Boonen. Al wint Boonen zeven keer de Ronde van Vlaanderen, acht keer Het Volk en negen keer Kuurne, een Flandrien kan hij nooit worden. Daar is hij te mondain en te vrouwenknuffel voor. En Flandriens wonen uiteraard niet in Monaco.

Gustaaf Deloor is nooit in Monaco geraakt. Wel in Amerika, maar daar waren twee oorlogen voor nodig. In 1937 zou hij zijn derde Vuelta winnen, maar de Spaanse Burgeroorlog besliste er anders over. De volgende vier jaar luidden de oorlogsklokken over Spanje en kon er van de organisatie van de Vuelta geen sprake zijn. Toen er in 1941 eindelijk opnieuw een Ronde van Spanje werd georganiseerd, had Gustaaf Deloor *zijn vélo* noodgedwongen al aan de wilgen gehangen.

Na de eerste tik in 1937, had het oorlogsgeweld in 1940 zijn wielercarrière immers de definitieve knak gegeven. Gustaaf was al een

jaar ervoor onder de wapens geroepen Op 10 mei 1940, de dag waarop België lijdend voorwerp werd in wereldoorlog II, was hij gelegerd in het fort Eben-Emael tussen Luik en Maastricht. De oorlog begon voor Deloor zelfs 5 minu-

ten eerder dan voor de rest van het land. Eben-Emael was alom gekend als het sterkste fort ter wereld, onneembaar van buiten uit. Dus lieten de Duitsers om 04u25, vijf minuten voor hun troepen de grenzen overschreden, zweefvliegtuigen boven op het fort landen. In luttele minuten werden de kanonnen bovenop het fort vernietigd en werd de onneembare vesting vleugellam gemaakt. De Belgische bezetters beneden in het fort zaten als ratten in de val. Anderhalve dag later capituleerden ze en werd Gustaaf Deloor krijgsgevangene gemaakt. Had hij op het WK in 1936 de kleuren van zijn vaderland niet voluit kunnen verdedigen door pech en bandbreuk, was het nu een kwestie van simpele overmacht geweest.

Gustaaf Deloor werd als krijgsgevangene achter de Rijn weggevoerd. Dankzij zijn bekendheid als wielerkampioen mocht hij van een sportminnende Duitse officier in stalag 11B in de keuken werken, wat de krijgsgevangenschap min of meer draaglijk maakte. Toen hij in 1941 terug thuiskwam, was zijn huis geplunderd en bezat hij niets meer. Ook geen fiets. Maar niet alleen zijn fiets was verdwenen, wat veel erger was: ook zijn honger naar de fiets. Dus besloot Gustaaf te stoppen. Daar hij vreesde als dwangarbeider opnieuw naar Duitsland te worden gedeporteerd, dook hij onder in Frankrijk. Na de oorlog leerde hij een Amerikaanse officier kennen, die hem aanraadde om zijn geluk te beproeven langs de andere kant van de oceaan. In 1949 emigreerde Deloor samen met zijn vrouw Marguerite naar Amerika. Hij sprak geen gebenedijd woord Engels en de beginjaren in New York waren dan ook keihard. Na een jaar van twaalf ambachten, dertien ongelukken trok hij nog enkele duizenden kilometers meer westwaarts. In Los Angeles verliep de integratie een stuk makkelijker en ging hij aan de slag als automonteur. In 1956 verhuisde het echtpaar Deloor echter weer naar de oostkust, waar Gustaaf aan de slag ging in een nieuw soort industriële sector:

de ruimtevaartindustrie. Twaalf jaar lang was hij op Cape Canaveral actief in de rakettenafdeling van NASA. Na het overlijden van Marguerite hertrouwde hij met Roza Maria, ook een Vlaamse. Verder leefde Gustaaf zijn leven zoals een doorsnee Amerikaan, ver weg van de wielersactualiteit op het oude continent. Dat hoofdstuk was voltooid verleden tijd.

Een Flandrien die naar de wielerswoestijn Amerika trekt om er mecanicien voor NASA te worden,

Van Wijnendaele moet het hebben geweten bij zijn weging van de Vlaamse renners. Maar toch. Ook bij Gustaaf Deloor moet het Flandriense bloed gekropen hebben waar het niet gaan kon, moet de roep der Vlaamse kerktorens onweerstaanbaar geklonken hebben. De verknoctheid aan eigen bodem deed hem in 1980, twee jaar na zijn pensioen bij NASA, beslissen naar Vlaanderen terug te keren. Hij sleet er zijn oude dag in Mechelen, waar hij op 28 januari 2002 stierf. Na een gevuld leven, en met gevoel voor timing. Echte Flandriens horen immers in een vorige eeuw thuis.

Mijn zoon is inmiddels geboren*. Hij heet dus geen Briek of Albéric. Of Gustaaf. Het is uiteindelijk Arthur geworden. En dat is ook mooi en Flandriens. Arthur ('Tuur') de Cabooter won drie keer de Ronde van Vlaanderen: in 1955 als amateur, in 1958 als onafhankelijke en in 1960 als prof.

Marko Heijl

(*) Op 15 oktober, net als Tom Boonen!

